

Koncepcia fungovania a rozvoja príspevkovej organizácie

Antidopingová agentúra Slovenskej republiky

Pre vytvorenie koncepcie a udržateľný rozvoj organizácie sú potrebné nielen vedomosti, ale nevyhnutné aj skúsenosti v danej oblasti. Spájame tak oblasť zabezpečenia kvality riadenia organizácie ako štátnej príspevkovej organizácie a odbornú úroveň úzko špecifikovanej problematiky antidopingových pravidiel. Zároveň hľadáme najlepšiu cestu ako byť v súlade so všetkými pravidlami a zákonmi z hľadiska personálnych aj materiálno-technických možností.

1. Vízia

Mojou víziou budúceho smerovania SADA je predovšetkým- **Chrániť verejné zdravie, hodnoty, etiku a integritu športu.**

Ochrana integrity športu nie je úlohou jednej inštitúcie. Je výsledkom spoločného úsilia relevantných aktérov - športových zväzov a športových organizácií, slovenského olympijského hnutia, škôl, športových klubov, štátnych aj verejných inštitúcií. Mnohí z nich podnikajú prvé kroky pre zavedenie zmysluplnej politiky bezpečného a zdravého športovania detí a mládeže. V tomto úsilí im bude Agentúra poskytovať metodickú podporu, zvyšovať povedomie o problematike, organizovať kampane a školenia pre zainteresované strany.

V súlade s víziou sa budem usilovať o:

- udržanie inštitucionálnej a operačnej nezávislosti Antidopingovej agentúry Slovenskej republiky (SADA),
- zabezpečenie rovnováhy medzi prevádzkovou nezávislosťou SADA a zodpovednosťou voči Ministerstvu cestovného ruchu a športu,
- zabezpečenie optimálneho fungovania SADA v období konsolidácie. Jedným z hlavných pilierov pre ďalšiu činnosť SADA je udržanie odborníkov SADA.

2. Analýza súčasného stavu organizácie

Od 1. júla 2025 nadobudla účinnosť novela Zákona o športe (č. 104/2025 Z. z.), ktorá priniesla nové systémové nastavenie v oblasti integrity, etiky a ochrany zdravia v športe. Slovenská republika sa tým zaradila medzi krajiny, ktoré chápu šport nielen ako výkon a súťaž, ale predovšetkým ako hodnotový priestor pre férovosť, dôveru, zdravie a ľudskú dôstojnosť.

Antidopingová agentúra Slovenskej republiky (SADA) má v tomto procese kľúčovú úlohu. Rozširuje svoje pôsobenie z oblasti prevencie a kontroly dopingu o širší rámec **ochrany integrity športu**, vrátane prevencie manipulácií, korupcie, diskriminácie či porušovania práv detí a mládeže. Ide o prirodzený vývoj – **evolúciu, nie revolúciu** – v prístupe k riadeniu športu a jeho spoločenskej zodpovednosti.

Úlohou SADA je byť odborným a etickým garantom čistého športového prostredia, ktoré chráni hodnoty športu a dôveru verejnosti. Zmyslom činnosti nie je len odhaľovať alebo trestať porušenia, ale aj **predchádzať im – vzdelávaním, koordináciou a spoluprácou**. Cieľom tejto stratégie je ukázať, ako sa SADA bude rozvíjať v nasledujúcom období tak, aby zostala modernou, nezávislou a medzinárodne rešpektovanou inštitúciou, ktorá svojou činnosťou prispieva k ochrane zdravia, integrity a hodnôt slovenského športu.

Efektívne riešenie úloh SADA si vyžadovalo nastavenie a rešpektovanie hlavných priorít, ktorými sú:

Verejný záujem ako ochrana integrity športu a podpora zdravého spôsobu života obyvateľstva.

Ak chceme nastaviť efektívny národný antidopingový program a integritu športu musíme začať na úrovni legislatívy. Efektívny antidopingový program na národnej úrovni je založený na definovaní zodpovednosti za plnenie Dohovoru proti dopingu UNESCO, Dohovoru proti dopingu Rady Európy a Svetového antidopingového programu WADA.

Dôležité bude pokračovať v diskusii ohľadom úpravy legislatívy pre potreby SADA a športového hnutia. Legislatíva určuje právnu existenciu inštitúcie, jej zriadenie a základné ciele. Poskytuje jej legitimitu na vykonávanie svojich činností a definuje jej miesto v právnom poriadku štátu. Právne predpisy jasne vymedzujú, aké činnosti môže inštitúcia vykonávať, aké má právomoci a kde sú jej limity. To zabraňuje prekračovaniu kompetencií a zjednodušuje prácu. Súčasné nastavenie legislatívy primerane spĺňa potreby a možnosti organizácie.

Uplatňovanie základných pilierov dobrého riadenia ako je transparentnosť, demokratický proces, vnútorná zodpovednosť a kontrola, a spoločenská zodpovednosť SADA ako organizácií zriadenej vo verejnom záujme.

Ďalšou z mojich priorít pri riadení SADA bola a je **tzv. good governance** (dobrá správa vecí verejných), a to najmä zabezpečením kvality vykonávaných úloh, ktoré SADA vyplývajú priamo zo Zákona o športe. Na to slúžia organizácií vlastné vnútorné predpisy, ktoré detailne upravujú vnútornú organizáciu, riadenie a pravidlá správania. SADA má dlhodobo implementovaný systém manažérstva kvality certifikovaný podľa normy STN EN ISO 9001:2015 na jednotlivé kľúčové úlohy ako je dopingová kontrola vrátane správy výsledkov, udeľovanie terapeutických výnimiek a vzdelávanie.

V dňoch 10. - 12. septembra (v priestoroch SADA) a v dňoch 18. a 20. septembra 2024 (on-line) sa uskutočnil osobný audit WADA, ktorý bol vykonaný na základe spolupráce Svetovej antidopingovej agentúry (WADA) a SADA, ktorý posúdil antidopingový program podľa požiadaviek Svetového antidopingového kódexu a medzinárodných štandardov. Aktuálne SADA spĺňa všetky kritériá súladu s Kódexom 2021.

Pokračovať v komunikácii s každým športovým subjektom individuálne a pomáhať nastaviť efektívny antidopingový program vzhľadom na finančné a personálne možnosti (príkladom sú už uzatvorené Memorandá o spolupráci).

Dôležité je komunikovať a byť v kontakte so všetkými národnými subjektami, ktoré musia dodržiavať antidopingové pravidlá WADA a patria pod pôsobnosť Zákona o športe. Patria sem uznané národné športové zväzy, športové organizácie, Slovenský olympijský a športový výbor, Slovenský paralympijský výbor, Deaflympijský výbor Slovenska a uznané ostatné národné športové organizácie. Zákon o športe upravil dodržiavanie antidopingových pravidiel a integritu v týchto organizáciách. Špecifiká určitých športov a športových disciplín si vyžadujú samostatné zhodnotenie na úrovni športového zväzu vo forme nastavenia zväzového antidopingového programu. Aktuálne sme postupne pripravili rozšírenie ponuky pre tieto subjekty, a to o ďalšie témy ohľadom integrity športu. Vzťah integrity športu a negatívnych javov v športe je priamy a úzko spätý: integrita športu predstavuje súbor princípov zaručujúcich prirodzenú neistotu a nepredvídateľnosť priebehu a výsledku súťaže, ako aj rovnaké pravidlá a podmienky pre všetkých účastníkov. Negatívne javy, ako sú doping, manipulácia výsledkov (match-fixing), korupcia, násilie či diskriminácia, narušujú práve tieto princípy a tým aj integritu športu.

Integrita športu je teda základom férovosti, transparentnosti a dôveryhodnosti športových súťaží. Negatívne javy ju podkopávajú a ohrozujú verejný záujem na čistom a zdravom športe. Športové organizácie, štátne orgány a medzinárodné zväzy majú povinnosť integritu športu aktívne chrániť a reagovať na všetky formy jej narušenia. Zákonné aj vnútroštátne predpisy upravujú negatívne javy ako závažné disciplinárne previnenia a stanovujú opatrenia na ich prevenciu a postihovanie.

Športové organizácie už teraz musia mať zavedené interné smernice na ochranu integrity športu, ktorých zavedenie vyžadujú medzinárodné športové federácie. Prostredníctvom SADA chceme využiť už existujúce poznatky a ponúknuť ich aj menším národným športovým organizáciám na zlepšenie bezpečia v športe. Základom bude pripraviť a implementovať minimálny štandard pre všetky zainteresované strany v športovom prostredí.

Chrániť základné právo športovcov - zúčastňovať sa na športe bez doping, - a tým podporovať a chrániť zdravie, spravodlivosť a rovnaké príležitosti pre športovcov na celom svete.

Ochrana ľudských práv je neoddeliteľnou súčasťou športu, zameriavajúca sa prioritne na športovcov a športových odborníkov. Každý kto podlieha Zákonu o športe, by mal mať povedomie o jeho dodržiavaní, aby predchádzal neúmyselnému porušovaniu antidopingových pravidiel a narušeniu integrity športu. Naším poslaním je napr. ponúkať bezplatné online vzdelávanie všetkým, ktorí podliehajú antidopingovej regulácii. Zabezpečiť odborné materiály a odborníkov v uvedenej oblasti cez dostupné verejné kanály ako je webová stránka SADA, podcasty, sociálne siete,...

Dôležitým nástrojom v oblasti prevencie doping a ostatných negatívnych javov v športe zostáva a bude vzdelávanie.

Hlavnými partnerskými organizáciami v oblasti vzdelávania zostávajú univerzity a školy. Šírenie povedomia o problematike doping u nižších vekových kategórií a jej objasňovanie neregistrovaným a rekreačným športovcom, má napomôcť pri zlepšovaní verejného zdravia

budúcej populácie. Oblasť preventívnych antidopingových programov musí byť implementovaná systémovo a s určenými zodpovednosťami. V roku 2022 získala Antidopingová agentúra SR oprávnenie na realizáciu Inovačného vzdelávania s platnosťou do roku 2027. Ako hlavný odborný garant uvedeného inovačného vzdelávania ” Antidoping v praxi”, sa budem snažiť ďalej pokračovať vo vzdelávaní učiteľov na základnej škole a strednej škole. Hlavným cieľom inovačného vzdelávania je zaradenie antidopingovej problematiky do vyučovacieho procesu v rôznych predmetoch a vo voľnočasových aktivitách, na podporu povedomia o zakázaných látkach a metódach v športe, látkach s anabolickým a iným hormonálnym účinkom v Trestnom zákone, myšlienkach fair play, posilnenia základných ľudských hodnôt prostredníctvom antidopingového vzdelávania a získania vedomostí ohľadom neodborného používania výživových doplnkov. Postupne chceme zaviesť do inovačného vzdelávania aj ďalšie témy ohľadom negatívnych javov v športe ako je Bezpečnosť a ochrana práv osôb v športe (Safeguarding) a Manipulácie športových súťaží a ovplyvňovanie ich výsledkov (Matchfixing). Aktuálne máme veľmi dobre nastavenú komunikáciu so športovými organizáciami v oblasti vzdelávania a jeho pravidelnej aktualizácie..

Medzinárodná spolupráca ako schopnosť prosperovať v prepojenom svete

Pre slovenské športové prostredie a rovnako aj pre mňa, je dôležité pokračovať v prepájaní národných antidopingových agentúr pri riešení otázok ohľadne integrity športu v európskom priestore. Ako príklad významnej spolupráce v roku 2019 môžem uviesť zriadenie stredoeurópskej antidopingovej organizácie (CEADO). Koncept uvedenej platformy posilňuje medzinárodnú spoluprácu s jednotlivými národnými antidopingovými organizáciami (aktuálne máme v CEADO 11 národných antidopingových agentúr). Rovnako je dnes SADA súčasťou a členom pracovnej skupiny GNNSIA (Global Network of National Sport Integrity Agencies), ktorá sa zameriava na spoluprácu s medzinárodnými federáciami, zabezpečuje ochranu integrity športu, vytváranie globálneho kódexu pre integritu v športe, zlepšovanie spolupráce s orgánmi činnými v trestnom konaní a riešenie výziev spojených s manipuláciou súťaží.

3. Finančné zdroje

Celé nastavenie efektívneho antidopingového programu a integrity či už na úrovni SADA alebo športových organizácií je závislé na dostatočnom finančnom a personálnom zabezpečení. Aktuálne najväčší podiel financií pochádza zo štátneho rozpočtu. Finančné zabezpečenie pokrýva požiadavky testovania športovcov a plnenia národného antidopingového programu. Externé finančné zdroje, ktoré sú zásadné pre činnosť agentúry, pochádzajú z objednaných dopingových kontrol pri významných športových podujatiach, zo vzdelávania a nakoniec aj z projektov ako napríklad partnerstvo v ERASMUS+ projektoch. Granty? Iné dotácie?

4. Hodnotenie a smerovanie

SADA ako signatár WADA bude musieť zosúladiť svoju činnosť a procesy s nástupom nového Svetového antidopingového kódexu 2027, čo bude náročné z pohľadu implementácie medzinárodných noriem a technických dokumentov do našej aktuálnej legislatívy a interných smerníc, a to hlavne v období konsolidácie.

I keď bude Agentúra hospodáriť s rovnakým alebo zníženým rozpočtom na plnenie úloh, ktoré jej vyplývajú zo Zákona o športe, budeme sa stále snažiť o zlepšovanie kvality a efektívneho prístupu pri riadení a plnení úloh SADA. Využívať možnosti financovania z externých zdrojov prostredníctvom kvalifikovaných odborníkov zo SADA, ktorých udržanie v organizácii bude kľúčové pre jej ďalší rozvoj a fungovanie.

Aktuálnou výzvou je pokračovať v digitalizácii procesov v organizácii a hlavne skvalitňovaní procesov kybernetickej bezpečnosti. Na základe zistení z vykonaného kybernetického auditu je možné konštatovať, že súčasná implementácia bezpečnostných opatrení je na 81% v súlade so zákonnými požiadavkami.

Napriek týmto pokrokom, ktoré sa nám podarilo dosiahnuť, existujú aktuálne výzvy ohľadom integrity športu, ktoré je potrebné riešiť. Patria medzi ne rôzne definície a prístupy komunity k integrite v športe, neexistencia a nedostatok jednotných postupov, či nedostatočné finančné a personálne zdroje na implementáciu osvedčených postupov. Ďalšími problémami sú otázky GDPR, nedostatočná ochrana oznamovateľov a podpora či ochrana obetí, chýbajúca analýza stavu jednotlivých negatívnych javov v prostredí športu aj rozdielne potreby jednotlivých športov. Zároveň sú komerčné záujmy často v rozpore s regulačnými povinnosťami a na národnej úrovni chýba centralizovaná platforma pre nahlasovanie negatívnych javov v športe. Samoregulácia a doterajšie regulačné mechanizmy na národnej úrovni v oblasti integrity športu sú neúčinné alebo zlyhávajú, a medzinárodný tlak na centralizované riešenie komplikujú kultúrne a kapacitné rozdiely jednotlivých krajín.

Cieľom SADA je zabezpečiť komplexnejší a účinnejší rámec pre ochranu integrity slovenského športu a vytvoriť zdravšie a spravodlivejšie prostredie pre všetkých účastníkov. Čo môže byť v budúcnosti aj zmena identity SADA na modernejšiu organizáciu s novým logom, ktorá sa bude snažiť prispôsobiť novým potrebám športového hnutia a štátu.

Mojím cieľom je, aby sme si zachovali aktuálnu vysokú kvalitu práce SADA a v budúcnosti ďalej zlepšovali a krok po kroku modernizovali organizáciu vďaka, ktorej sa môžu naši slovenskí športovci zúčastňovať vrcholných športových podujatí a reprezentovať svoju krajinu v zahraničí. Vďaka ktorej sa napokon budú môcť aj naši organizátori uchádzať o organizáciu významných športových podujatí na území Slovenskej republiky.

PaedDr. Žaneta Csáderová, PhD.,

